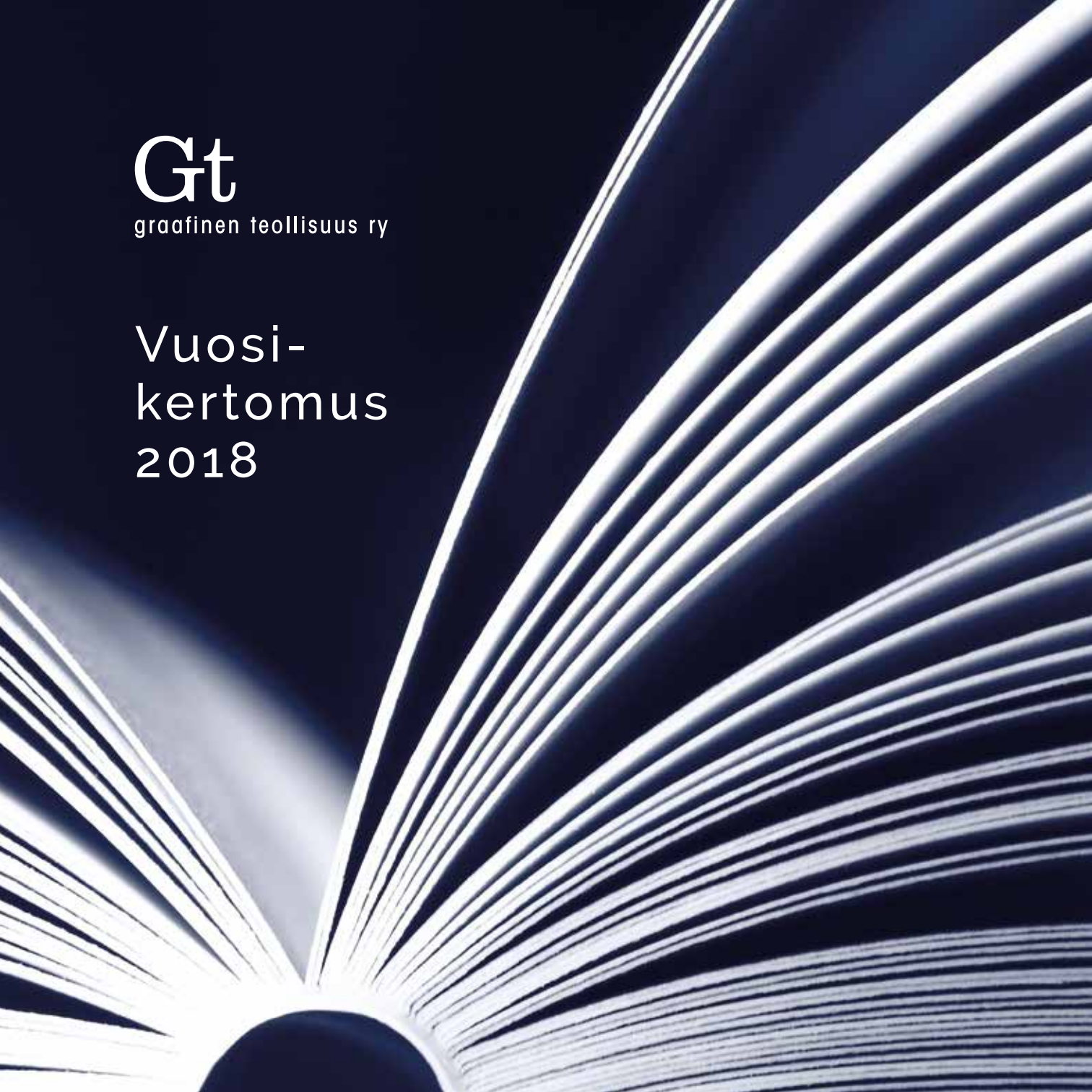

Gt

graafinen teollisuus ry

Vuosi-
kertomus
2018

Gt

graafinen teollisuus ry

Vuosikertomus 2018

Sisällysluettelo

Toimintaympäristön kehitys vuonna 2018

Yleinen taloudellinen kehitys.....	7
Mediamainonta	7
Graafinen teollisuus	8
Suhdannenäkymistä	13

Graafinen Teollisuus ry:n toiminta

Liiton jäsenmäärä ja talous	15
-----------------------------------	----

Edunvalvonta

Työehtokysymykset.....	17
Jakelu.....	17
Painotuotteen tehokkuus	18

Jäsenpalvelut

Jäsenmerkki	21
Mediapäivä.....	21
Graafisen tuotannon laatusertifikaatti.....	21
Graafisen tuotannon ympäristösertifikaatti	22
Hiilijalanjäljen laskenta	23
Pk-toiminta.....	24

Koulutustoiminta.....	24
Alan tilastointi ja toimialaseuranta.....	24
Print&Media-lehti	25

Kansainvälinen yhteistyö

Intergraf.....	27
----------------	----

Tavarantarkastajat

.....	29
-------	----

Liiton jäsenistö, hallinto ja talous

Jäsenistö.....	31
Liittokokoukset.....	32
Hallitus	32
Pk-johtokunta	33
Vaalivaliokunta.....	33
Tilintarkastaja	33
Liiton henkilöstö.....	33
Edustukset 2016	33
Liiton talous	34

Jäsenyrytykset vuoden 2018 päättyessä.....

35

Toimintaympäristön kehitys vuonna 2018

Yleinen taloudellinen kehitys

Suomen talouden tuotanto lisääntyi vuonna 2018. Bruttokansantuotteen 2,5 %:n kasvu oli kuitenkin edellistä vuotta hitaampaa. Helmikuussa kuluttajien luottamusindikaattori sai mittaushistoriansa korkeimman arvon, ja marraskuussa työllisyysaste kohosi maan hallituksen tavoittelemaan 72 %:iin, joka on 2,5 % edellisvuotta korkeampi.

Vuosi 2018 näyttää kuitenkin jäävän korkeasuhdanteen huippuvuodeksi. Vuonna 2019 bruttokansantuotteen kasvun ennustetaan hidastuvan 1,5 %:iin ja vuonna 2020 1,3 %:iin. Keskipitkällä aikavälillä kasvun odotetaan asettuvan noin 1 %:n kasvu-uraan.

Taloukskasvun hidastumisesta huolimatta reaaliipalkkojen maltillinen kehitys ylläpitää työvoiman kysyntää. Työvoiman tarjonta ei koko talouden tasolla vielä rajoita talouden kasvua, mutta toimialoitain ammattitaitoisesta työvoimasta on jo pulaa.

Suomen talouskehityksen taustalla olevan maailmantalouden nopeimman kasvun vaihe on ohi. Maailmankauppa hidastui vuoden 2018 aikana voimakkaasti, ja sen kasvun hidastumisen ennustetaan jatkuvan lähivuosina. Keskeinen maailmantalouden ja -kaupan näkymiä varjostava riski on kauppakonfliktien kärjistyminen entisestään. Geopoliittiset jännitteet voivat nostaa myös öljyn hintaa odotettua enemmän. Euroopan kannalta keskeiset riskit ovat Italian talouspolitiikan suunta ja Brexitiin liittyvä epävarmuus. Toteutuessaan kaupan esteiden lisääntyminen hidastaa myös Suomen viennin kasvua. Ulkomaankaupan odotetaan jatkavan hidastuvaa kasvuaan vientimarkkinoiden vetämänä.

(Lähteet: Tilastokeskus ja valtiovarainministeriö)

Mediamainonta

Vuonna 2018 mediamainontaan käytettiin Suomessa yhteensä 1246 miljoonaa euroa. Mainonnan määrä kasvoi 2,3 % edelliseen vuoteen.

verrattuna. Mainonnan panostukset nousivat kaikissa muissa perinteisissä mediaryhmissä paitsi painetussa mediassa. Suurin osuus on verkko-medialla (34 %), jonka kasvu tässä mediaryhmässä oli 14 %. Mediaryhmistä prosentuaalisesti eniten kasvoi ulkomainonta (+15 %), mutta myös messu-mainonnan kasvu oli merkillepantavaa (+12 %).

Tarkasteltaessa osuuksia, joissa mediaryhmät sisältävät myös digitaalisen mainonnan, sanoma- ja aikakauslehtien osuus koko mediamainonnan määrästä on 40 % (muutos -11 %). Some- ja hakusanamainonta kasvoivat edelleen voimakkaasti (some +31 % ja hakumainonta +21 %).

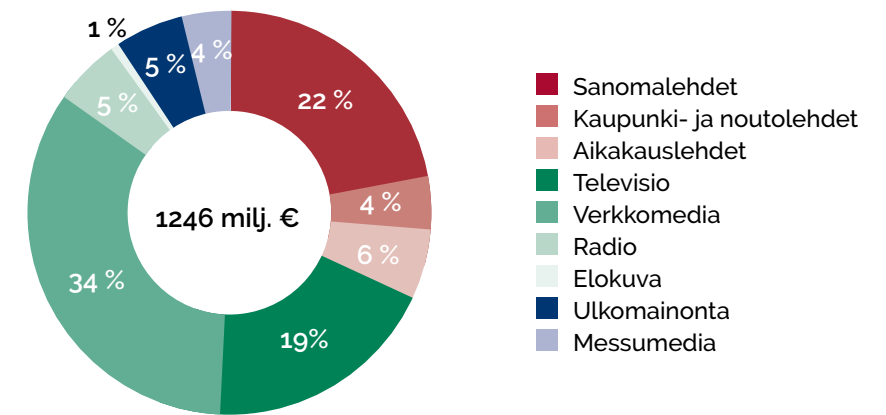
Kantar TNS:n kuukausittaisen mediaseurannan mukaan vähittäiskaupan osuus mainonnan määrästä oli vuonna 2018 edelleen merkittävä 22 %, vaikka se onkin pienentynyt viime vuosina.

Finanssialalla ja elintarvikealalla investoitiin mediamainontaan enemmän kuin edellisenä vuonna. Brändimainonnan osuus mediamainonnan kokonaisuudesta oli 62 % eli vuoden 2017 tasolla. Luokitellun mainonnan osuus oli 16 % eli yksi prosenttiyksikkö enemmän kuin vuonna 2017.

(Lähde: Kantar TNS)

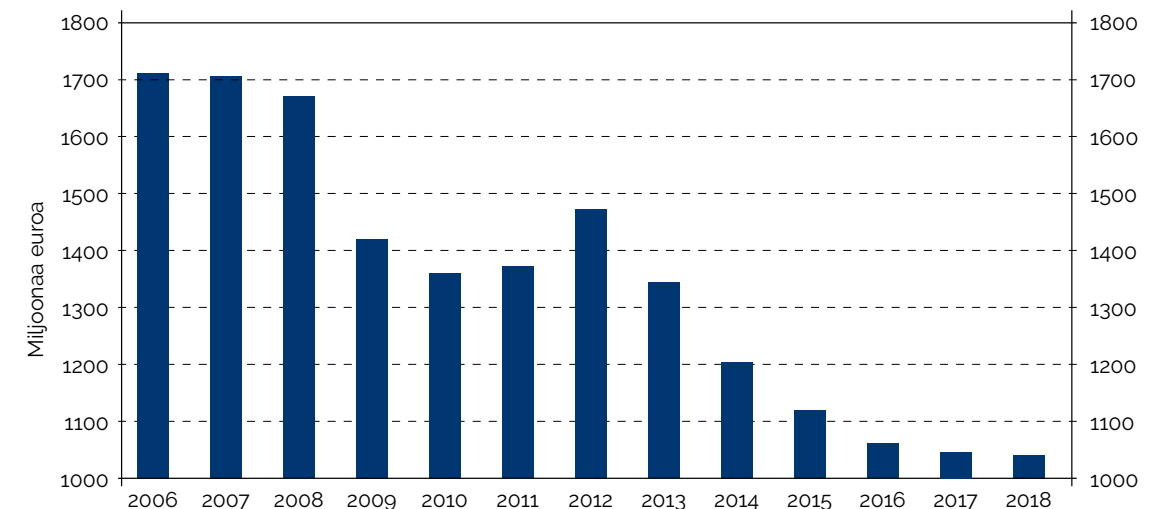
Graafinen teollisuus

Vaikka painoala onkin selvästi hyötynyt talouskasvusta ja moni alan indikaattori jatkanut elpymistään, vuonna 2008 alkanut graafisen teollisuuden liikevaihdon lasku jatkunee myös vuonna 2018, tosin selvästi hidastuen. Tuotanto-odotukset olivat positiivisia pitkin vuotta, mutta etenkin negatiivisen hintakehityksen vuoksi alan liikevaihdon ennustetaan jäävän edellistä vuotta

Pieni mainoskakku. Mediamainonnan panostukset vuonna 2018.

Lähde: Kantar TNS

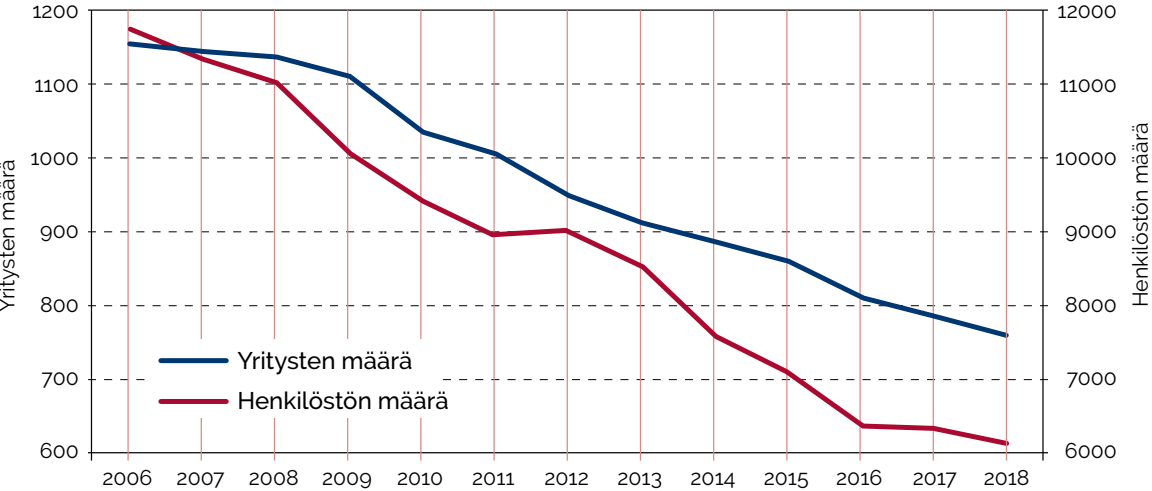
Toimialaluokka 181: Painaminen ja siihen liittyvät palvelut. Liikevaihdon kehitys vuosina 2006–2018.

Vuoden 2018 luku on arvio. Lähteet: Tilastokeskus ja Gt

alhaisemmaksi. Vuoden 2018 aikana yritysten toimintaedellytyksiä heikensivät myös paperin hinnankorotukset ja saatavuusongelmat.

Tuorein Tilastokeskuksen julkaisema vuosi-tilasto on vuodelta 2017, jolloin toimialan 181 *Painaminen ja siihen liittyvät palvelut* liikevaihto oli 1 048 miljoonaa euroa, supistusta vain vajaa 1 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2016 liikevaihto supistui 5,4 % verrattuna vuoteen 2015.

Vuoden 2018 liikevaihdon kehityksestä ei vielä ole saatavilla virallisia tietoja, mutta liiton Tilastokeskukselta tilaaman suhdannekatsauksen perusteella arvioimme alan liikevaihdon laskun hidastuneen 0,5 %:iin. Arviomme on, että liikevaihto vuonna 2018 oli 1 043 miljoonaa euroa.

Toimialaluokka 181: Painaminen ja siihen liittyvät palvelut. Yritysten ja henkilöstön määrän kehitys vuosina 2006–2018. Vuoden 2018 luvut ovat arvioita. Lähde: Tilastokeskus ja Gt

Myös alan työllistämisen henkilömäärän lasku jatkui hidastuen, jopa lähes pysähtyen. Vuonna 2017 ala työllisti Tilastokeskuksen mukaan 6 328 henkilöä (6 394 vuonna 2016). Vuonna 2018 arvioimme kuitenkin henkilömäärän laskeneen jo lähelle 6 000 henkilön rajaa. Kun vuonna 2007 alalla työskenteli keskimäärin 10 henkilöä/yritys, on luku tämän hetken arviomme mukaan laskenut noin 8 henkilöön.

Yrityksiä toimialalla vuonna 2017 oli 784. Tilaston yrityksistä suurin osa on mikroyrityksiä; lähes 80 % alan yrityksistä kuuluu pienimpään, alle viisi henkilöä työllistävään yritysluokkaan. Hieman karrikoidusti pyöristäen voidaan todeta, että 7 % alan yrityksistä työllistää 70 % alan henkilöstöstä.

Henkilöä kohden laskettu liikevaihto oli usean vuoden ajan 156–158 000 euroa. Vuonna 2016 luku nousi 165 000 euroon ja vuonna 2017 edelleen hieman korkeammalle. Arviomme mukaan se olisi vuonna 2018 ollut jo yli 170 000 euroa. Tältä osin tilasto kertoo onnistuneesta tuottavuuden kasvattamisesta. Sama viesti välittyy myös alan kannattavuudesta kertovasta tilastosta, jonka mukaan sekä alan käyttökateprosentti että nettotulosprosentti ovat selvässä kasvussa.

Toimialaluokitukseen perustuva virallinen tilasto antaa valitettavasti painoalasta puutteellisen kuvan. Paitsi, että alan yritysten valitsema toimialaluokka voi olla vanhentunut ja sen vuoksi virheellinen, monet painotalot sijoittavat itsensä aivan muihin toimialaluokkiin. Pakkauspainamista löytyy ainakin toimialaluokista 17 *Paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus*, 22 *Kumi- ja muovituotteiden valmistus* ja 25 *Metallituotteiden valmistus*. Digipainamista ja suurkuvatulostamista tehdään muun muassa toimialaluokissa 82 *Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle*, 74 *Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle*, 73 *Mainostoiminta ja markkinatutkimus* sekä 32 *Muu valmistus*. Nimenomaan näissä tilastoihin katoavissa painamisen muodoissa tapahtuu kasvua, joka ei näy virallisissa painoalan tilastoissa.

Tilastokeskus tuottaa kahdesti vuodessa liitolle yksityiskohtaisemman suhdanneraportin liikevaihdon ja henkilömäärän kehityksestä yritysryhmittäin. Tuorein raportti kattaa kehityksen vuoden 2018 marraskuun loppuun saakka.

Konkurssin tehneiden yritysten määrä oli vuonna 2018 korkein sitten vuoden 2013 ja lähes

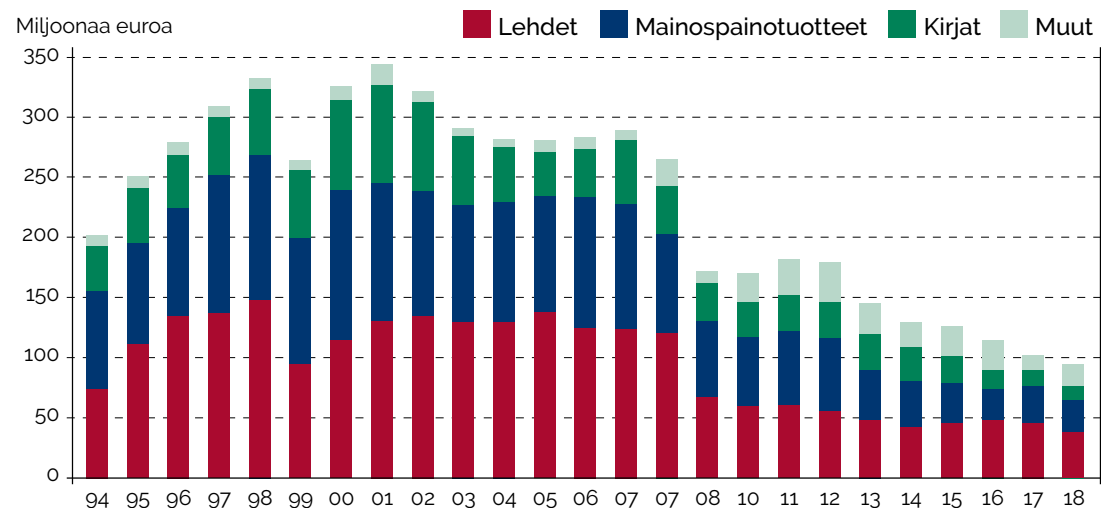
tuplaantui edellisestä vuodesta, mutta alan tilanne huomioon ottaen määrä on edelleen varsin alhainen. Vuonna 2018 konkurssiin meni 16 alan yritystä, jotka työllistivät yhteensä 158 henkilöä.

Painotuotteiden ulkomaankauppaa on vaikea seurata virallisten tilastojen kautta, sillä samassa tilastoryhmässä ovat sekä kustannettujen lehtien ja kirjojen että graafisen alan yritysten harjoittama ulkomaankauppa. Vuonna 2018 maastamme vietiin tilaston mukaan painotuotteita 94 miljoonan euron arvosta, 9 % edellisvuotta vähemmän.

Tilastossa on mukana kotimaisten aikakauslehtien kierrättäminen Norjan kautta. Norja on tilaston mukaan suurin viennin kohdemaana noin 24 miljoonan euron arvolla. Tästä arviolta yli 15 miljoonaa on aikakauslehtien kierrätystä. Vienti Norjaan supistui kuitenkin 18 % edellisestä

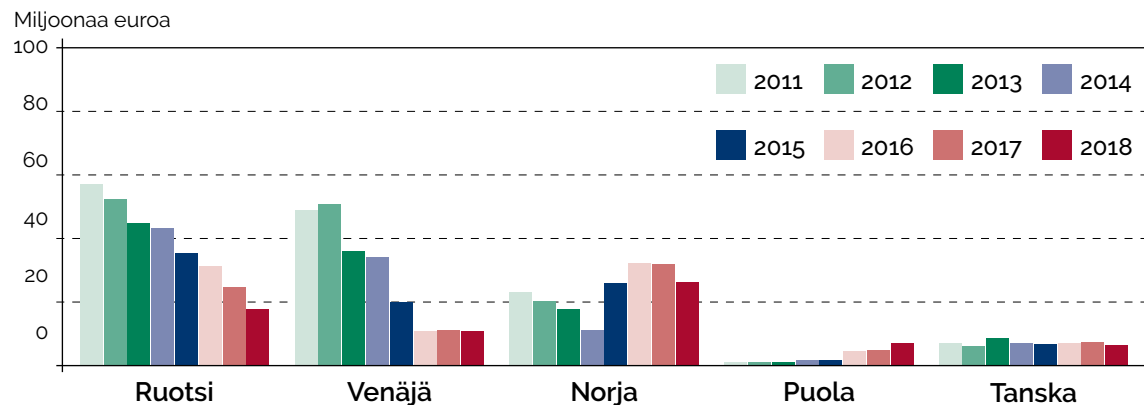
	Henkilömäärän vuosimuutos-% (arvio)	Liikevaihdon vuosimuutos-% (arvio)
pienet arkkipainot	1,3 %	0,0 %
isot arkkipainot	-4,7 %	-4,1 %
sanomalehtipainot	-5,6 %	-5,5 %
heatsetpainot	-4,2 %	-6,8 %
digi- ja pikapainot	8,7 %	-3,4 %
pakkauspainot	6,3 %	-1,9 %

Liikevaihdon ja henkilömäärän vuosimuutos erityyppisissä painotaloissa vuonna 2018 (marraskuusta marraskuuhun). Muutosprosentit ovat arvioita. Lähde: Tilastokeskus ja Gt

Painotuotteiden vienti vuosina 1994–2018.

Lähde: Tullitilasto

Painotuotteiden vienti vuoden 2018 viiteen suurimpaan vientimaahan vuosina 2011–2018.

67 % koko viennin arvosta. Lähde: Tullitilasto

vuodesta, mutta kyse on luultavasti enemmän aikakauslehtivolyymien supistumisesta kuin postituskierrätyksen vähenemisestä.

Ruotsi on edelleen todellisuudessa suurin viennin kohdema 16,2 miljoonan euron arvolla. Vienti Ruotsiin on kuitenkin laskenut voimakkaasti jo usean vuoden ajan. Vuonna 2018 laskua oli peräti 28 % edellisvuodesta. Toiseksi suurimman vientimaan, Venäjän, viennin arvo oli 9,9 miljoonaa euroa. Mielenkiintoinen vientitilaston havainto on, että vienti Liettuaan, Kiinaan, Puolaan ja Viroon on kasvanut voimakkaasti. Puola onkin noussut jo neljänneksi tärkeimmäksi vientimaaksi ohi Ison-Britannian ja Tanskan.

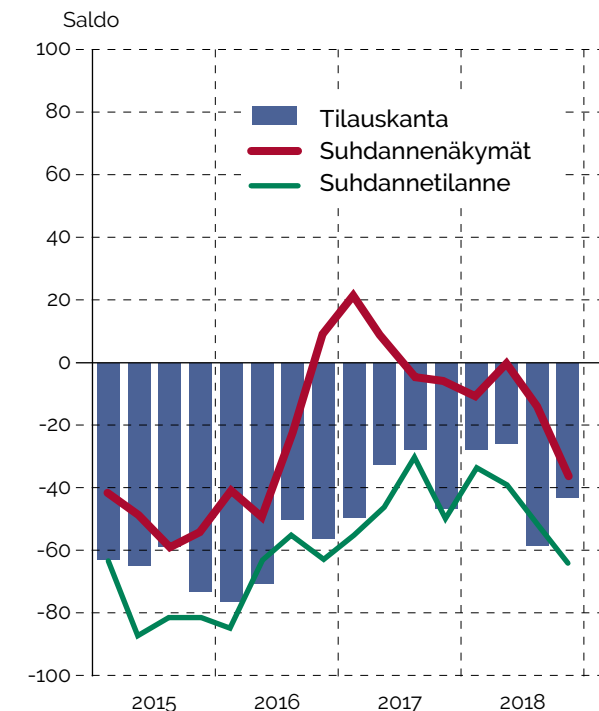
Maamme kilpailukyky kansainvälisessä painotuotekaupassa on heikentynyt vajaassa 20 vuodessa merkittävästi. 2000-luvun taitteessa viennin arvo liikkui yli 300 miljoonassa eurossa. Nyt olemme siis menettäneet yli kaksi kolmasosaa silloisesta arvosta. Vuonna 2007 pelkkä Venäjän vienti oli suurempi kuin vuoden 2018 koko tilastoitu vienti.

Suhdannenäkymistä

Elinkeinoelämän keskusliitto EK tekee kuukausittain suhdanteista vakiokyselyn. Neljä kertaa vuodessa kysely on hieman laajempi, ja silloin se julkaistaan myös suhdannebarometrin muodossa.

EK:n suhdannebarometrin mukaan yleiset suhdannenäkymät erityisesti teollisuudessa ovat heikentyneet samalla kun talouskehitys on rauhoittunut. Painamisen osalta suhdanneodotukset kasvoivat alkuvuonna 2018, mutta ovat jälleen kääntyneet negatiivisiksi. Suhdanne tilanne

ja tilauskanta ovat pysytelleet alalla negatiivisina läpi nousukauden, mutta suunta on ollut oikea. Vuoden 2018 loppupuolella indikaattorit ovat kuitenkin kääntyneet uudelleen laskuun. Tuoreimman, tammikuussa 2019 julkaistun barometrin mukaan suhdannetilanteen saldoluku oli -65 ja suhdanneodotukset seuraavalle puolelle vuodelle -37.

Painoalan suhdanteet vuosina 2015–2018.

Lähde: EK:n suhdannebarometri, tammikuu 2019

Graafinen Teollisuus ry:n toiminta

Vuonna 2018 liitossa koettiin uuden aikakauden alku, kun pitkäaikainen liittojohtaja Lasse Krogell jäi eläkkeelle huhtikuun lopussa ja uutena liittojohtajana aloitti valtiotieteiden maisteri, ekonomisti Elias Erämaja.

Liiton jäsenmäärä ja talous

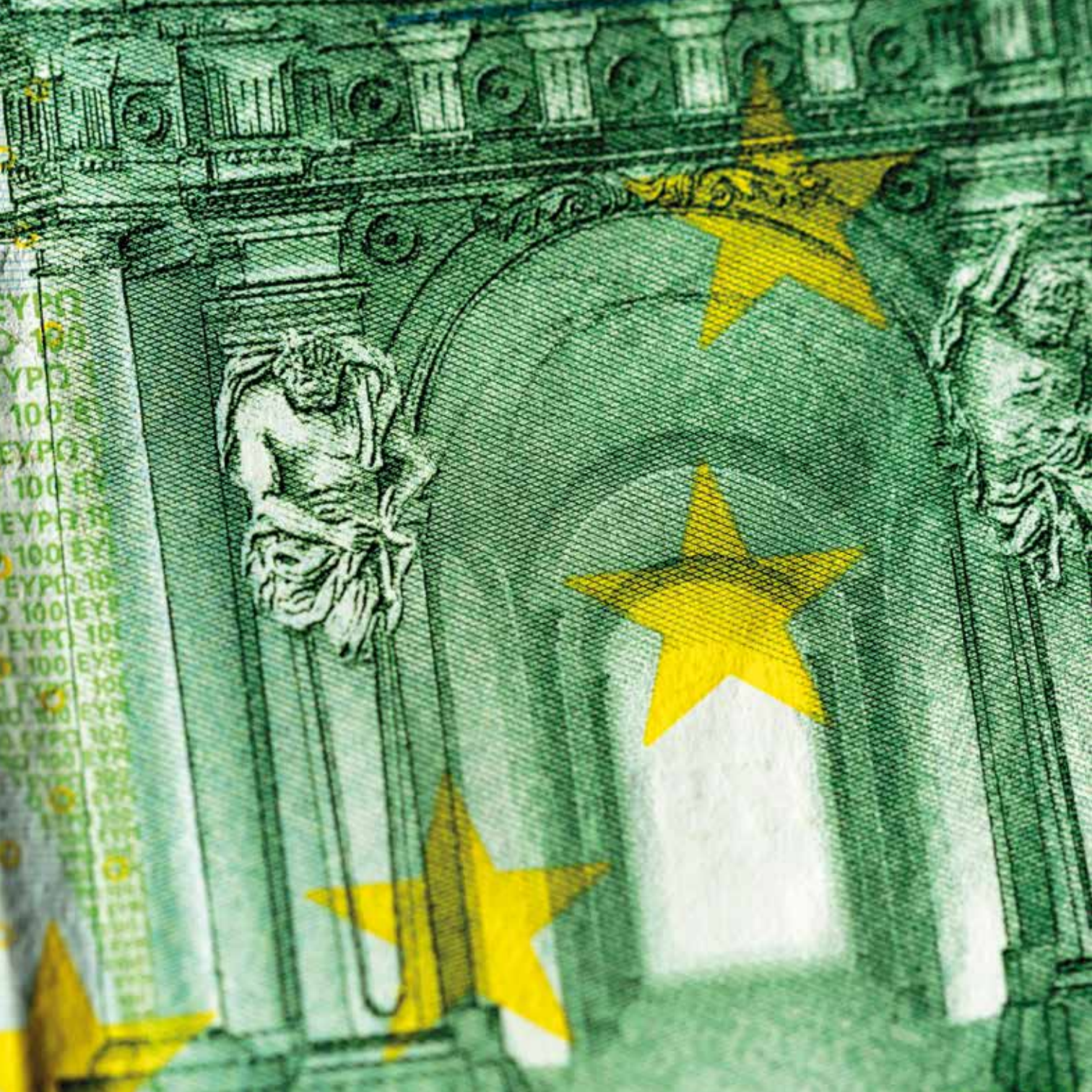
Liiton toiminta rahoitetaan jäsenmaksutuloilla ja sijoitusomaisuuden tuotoilla. Vuotuinen jäsenmaksu on viime vuosina perustunut jäsenyrityksen tuotannollisen henkilöstön edellisen vuoden vuosipalkkasummaan. Jäsenmaksu on 0,096 % tästä palkkasummasta.

Sitä mukaa kuin alan henkilö- ja yritysmäärä on laskenut, on myös liiton jäsenmaksutulo pienentynyt. Vuoden 2018 jäsenmaksutulo oli yhteensä 112 632 euroa.

Sijoitusomaisuuden tuotto jäi vuonna 2018 selvästi edellisen vuoden tasoa alhaisemmaksi. Vaikka liiton taloutta vakautettiin karsimalla kuluja ja korvaamalla täysipäiväinen liittojohtaja osa-aikaisella, liiton tulos jäi 88 000 euroa tappiolle.

Vuosi	Jäsen- yrityksiä	Jäsenmaksu- tulot	Jäsenmaksu keskimäärin /yritys
2006	213	292 185 €	1372 €
2007	203	300 221 €	1479 €
2008	182	262 993 €	1445 €
2009	166	252 731 €	1522 €
2010	159	203 662 €	1281 €
2011	235	195 184 €	831 €
2012	229	214 043 €	935 €
2013	219	196 008 €	916 €
2014	194	171 395 €	883 €
2015	185	147 244 €	796 €
2016	179	134 974 €	754 €
2017	166	127 755 €	770 €
2018	159	112 632 €	705 €

*Jäsenmäärän ja jäsenmaksutulojen
kehitys vuosina 2006–2018.*

Edunvalvonta

Gt:n edunvalvonnan painopisteet ovat pysyneet ennallaan. Vastuu työehto- ja koulutusasioista on Medialiitolla, mutta Gt valvoo jäsenyritystensä intressejä.

Työehtokysymykset

Vuonna 2018 Suomen yleistä työmarkkina-tilannetta leimasi rauhattomuus, sillä maan hallitusta vastustettiin lukuisilla poliittisilla työtaisteluilla. Media-alan koko vuoden voimassa-olleisiin työehtosopimuksiin sisältyvä, poliittiset lakot kieltävä ehdoton työrauhamääräys rauhoitti kuitenkin oman alamme työmarkkinatilanteen.

Medialiiton ja Teollisuusliiton välinen media- ja painoalan työntekijöiden (aikaisemmin kirja-työntekijöiden) työehtosopimus on voimassa tammikuun 2022 loppuun saakka. Sopimuksen viimeinen, niin sanottu optiovuosi toteutuu, jos sen palkkaratkaisut saadaan sovittua syksyllä 2019. Muutamien muiden liittojen hylättyä omat optiovuotensa keväällä 2019 vaikuttaa kuitenkin

siltä, ettei optiovuotta media-alallekaan tule, vaan syksyllä ovat edessä täysimittaiset työehtosopimusneuvottelut.

Talvilomia koskeva uudistus tuli voimaan helmi-kuun alussa. Sen mukaan uusissa työsuhteissa viikon talviloma tai sitä vastaava tasoitusvapaa korvattiin joulurahalla ja myös vanhoissa työsuhteissa muutos on mahdollinen sopimalla. Järjestely on työsuhtetasoinen ja pysyvä. Toistaiseksi näyttää siltä, että vanhat työntekijät haluavat pitää talviloman lomana.

Samassa yhteydessä sovittiin kiky-sopimuksen mukaisen työajan pidennyksen lyhentämisestä yhdellä päivällä.

Jakelu

Kuluttajille suuntautuva säännöllinen jakelutoiminta on kiihtyvässä negatiivisessa kierteessä. Tällä hetkellä jakelupalvelua tehdään monessa erillisessä prosessissa, joiden välillä on paljon päällekkäisyyttä. Jakelutoimiala onkin

nopeasti painumassa raskaasti tappiolliseksi kaikessa muussa kuin pakettiliiketoiminnassa.

Uusi postilaki hyväksyttiin syyskuussa 2017. Sen mukaan jakelun järjestämisvastuu on pitkälti Posti Oyj:n harteilla; sen on kilpailutettava 1700 jakelu-aluetta yleispalvelujakelun varmistamiseksi.

Liiton näkemyksen mukaan yhdistämällä sanomalehtien varhais- ja päiväjakelut yhteiskunnan muihin jakelu- ja kuljetuspalveluverkostoihin voitaisiin koko maan kattava jakelu järjestää kustannustehokkaammin. Yhdistämispäätökset ovat kuitenkin Postin päätösvallassa. Oikeudenmukaisempaa olisi, että riippumaton julkinen taho toimisi jakelupalvelujen järjestäjänä ja ostaisi palveluita markkinatoimijoilta – Posti mukaanlukien – lainsäätäjän määrittelemän posti-palvelutason mukaisesti. Tavoitteena täytyy olla yksi päivittäinen jakelu mahdollisimman varhain sekä harvaan asutuilla alueilla palvelutason tuottamisen tukeminen valtion ostopalveluilla.

Painotuotteen tehokkuus

Mainonnan painopiste on selvästi siirtynyt digitaalisiin kanaviin, kun mainostajien ja mainonnan suunnittelijoiden usko printin tehoon on vähentynyt. Kuitenkin edelleen löytyy menestyviä mainostajia, jotka käyttävät säännöllisesti printtimainoksia, liitteitä ja suora-mainontaa.

Eurooppalainen paperiteollisuus päätti vuonna 2017 uudelleenorganisoida painotuotteen media-tehokkuutta esiin nostavan *Print Power* -hankkeen ja jatkaa sen rahoitusta 11 maan sijaan vain suurissa paperinkulutusmaissa eli Englannissa,

Ranskassa ja Saksassa. Suomessa Gt on jatkanut toistaiseksi pelkästään *Two Sides* -hankkeen tuottaman *Faktaa ja fiktiota painetusta paperista* -kirjasen julkaisemista ja jakelua alan yrityksiltä kerättyjen tukimaksujen tuotolla. Kirjasta on jaeltu peruskoulujen ja muiden oppilaitosten käyttöön SubjectAid-palvelun kautta. Opettajat ovat voineet tilata palvelusta faktakirjasta opetuskäyttöön ilmaiseksi. Vuonna 2018 julkaisua tilattiin yli 6200 kappaletta. Vuonna 2019 rahoitusta tälle toiminnalle ei enää ole.

Fiktiota
Digitaalinen viestintä on ympäristön kannalta parempaa kuin painettu.

Faktaa
Myös digitaalisella viestinnällä on ympäristövaikutuksensa.

“Paperiton toimisto”, “vihreää viestintää” ja “pelastetaan puu” ovat suosittuja iskulauseita silloin, kun yrityksissä ja julkishallinnossa kannustetaan asiakkaita ja työntekijöitä siirtämään viestintää paperilta digitaaliseen muotoon.

Tällaiset viestit antavat ymmärtää, että digitaalinen viestintä olisi ympäristön kannalta parempi kuin perinteinen viestintä paperilla. Kun eri välineiden ympäristövaikutuksia vertaillaan, on otettava huomioon niiden koko elinkaari kehdestä hautaan.

Paperi on kierrätettävää ja sen raaka-aine uusiutuvaa. Paperin valmistamiseen käytettävä puu saadaan kestäväällä tavalla hoidetuista, sertifioiduista talousmetsistä. Suurin osa Euroopassa valmistetun paperin raaka-aineesta on peräisin Euroopasta – silti maanosamme metsien määrä on kasvanut Tanskan pinta-alan verran 10 vuodessa.

Koko ajan lisääntyvän digitaalisen median ympäristövaikutuksia ei voi sivuuttaa. ICT-alan osuus maailman kasvi-huonekaasupäästöistä on 2 % – saman suuruinen kuin ilmailualan.¹⁴

Yritykset ja kuluttajat siirtyvät pilvipalveluihin. Megakokoisiin datakeskuksiin on tallennettu kaikki, mitä teemme verkossa ja mobiilissa – kaikki mitä olemme hakeneet, katsoneet tai ostaneet tai vaikkapa julkaisseet sosiaalisessa mediassa.

Jos verrataan pilvipalveluiden ja eri valtioiden vuotuista energiantarvetta, pilvipalvelut sijoittuvat 6. sijalle. Vuonna 2020 pilvipalveluiden energiantarpeen ennustetaan olevan 63 % suurempi kuin nyt.

Greenpeace, 2014

Kuluttajan on saatava oikeaa tietoa oman toimintansa ympäristövaikutuksista. Two Sides kannustaa yrityksiä kertomaan avoimesti kaikkien tuotteidensa ja palvelujensa ympäristövaikutuksista.

Elektroniikkateollisuus on yksi suurimmista ja nopeimmin kasvavista teollisuudenaloista. Elektroniikkaromua syntyy vuosittain jopa 41 miljoonaa tonnia.

YK:n ympäristöohjelma UNEP, 2015

Jäsenpalvelut

Jäsenmerkki

Jäsenistön toiveesta syyskuussa julkaistiin liiton jäsenmerkki, jota jäsenet voivat käyttää vapaasti esimerkiksi nettisivuillaan ja liiton toimitusehtosuosituksen yhteydessä.

Mediapäivä

Medialiiton ja sen jäsenliittojen yhteinen *Mediapäivä 2018* pidettiin marraskuussa Finlandia-talossa Helsingissä. Liittokohtaisista aamupäiväsaleista luovuttiin; sen sijaan kokoonnuttiin Kasvusaliin, Muutossaliin ja Arvosaliin. Kasvusalin ohjelma oli ehkä eniten painotaloja kiinnostava. Kalevan, Otavan ja Kyrö Distilleryn toimitusjohtajat Juha Laakkonen, Alexander Lindholm ja Miika Lipiäinen pohdiskelivat menestykseen johtavan strategian kaavaa ja Editä Priman ja JCDecauxin

toimitusjohtajat Heikki Autio ja Klaus Kuhanen puolestaan osaamisen ja sen uudistamisen merkitystä yrityksen kestäväälle kasvulle. Lopuksi virolaisen Star Cloud OÜ:n Antti Rammo ja Hendrik Väli kertoivat kehittämästään kuukausimaksuun perustuvasta oppimateriaalikonseptista. Koko päivän teemana oli *Ideoista ilmiöiksi*.

Mediapäivän yhteydessä järjestettiin myös liiton syyskokous.

Graafisen tuotannon laatusertifikaatti

Graafisen tuotannon laatusertifikaatti perustuu Suomen laatu-palkinnon kriteereihin ja on laajennettavissa ISO 9001 -sertifikaatiksi. Tarjouskilpailuissa se on ollut riittävä silloin, kun laatujärjestelmää on edellytetty.

Kevään ja syksyn aikana ajanmukaistettiin sertifikaatin kriteeristö vastaamaan ISO-sertifikaatin muutoksia. Työssä huomioitiin myös toukokuussa voimaan astuneen EU:n tietosuoja-asetuksen määräykset ja otettiin käyttöön benchmarking-työkalu.

Liiton oma laatusertifikaatti on työ-määrältään kevyehkö ja hinnaltaan edullinen, ja myös pienet alan yritykset voivat sen suorittaa. Sertifikaatin kehitystyöstä ja auditoinnista vastasi myös vuonna 2018 Paavo Markkanen, Akilles Oy, Jyväskylä.

Vuoden 2018 lopussa sertifikaatin suorittaneita yrityksiä oli yhteensä 28 ja voimassa olevia sertifikaatteja 11. Uusia sertifikaatteja suoritettiin kertomusvuoden aikana yksi.

Graafisen tuotannon ympäristö-sertifikaatti

Ympäristöjärjestelmä on laatujärjestelmän ohella toiminnan kehittämisen työkalu. Organisaation laajuinen ympäristökäsikirja on avain yrityksen ympäristövaikutusten tunnistamiseen ja systemaattiseen vähentämiseen.

Graafisen tuotannon ympäristösertifikaatin kriteerit pohjautuvat ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän vaatimuksiin, ja se on laajennettavissa ISO 14001 -sertifikaatiksi. Kevään ja syksyn aikana ajanmukaistettiin

sertifikaatin kriteeristö vastaamaan ISO-sertifikaatin muutoksia.

Liiton oma ympäristösertifikaatti on työ-määrältään kevyehkö ja hinnaltaan edullinen, ja myös pienet graafisen alan yritykset voivat sen suorittaa. Ympäristösertifikaatin kehitystyöstä ja auditoinnista vastasi myös vuonna 2018 Paavo Markkanen, Akilles Oy, Jyväskylä.

Ympäristösertifikaatti on myönnetty viidelle yritykselle. Uusia sertifikaatteja ei kertomusvuoden aikana suoritettu.

Hiilijalanjäljen laskenta

Liitto kuuluu kansainväliseen Climate Calc -yhdistykseen, joka tarjoaa graafiselle alalle verkkopohjaista hiilijalanjälkilaskuria. Laskurilla voi laskea koko yrityksen sekä yksittäisen painotuotteen hiilijalanjäljen.

Tämän kansainvälisesti sertifoidun laskurin käyttö on jäsenyrityksille edullista. Laskuria käyttämällä yritys voi vahvistaa omaa ympäristöbrändiään sekä seurata toimintansa energiatehokkuutta ja verrata sitä muihin laskuria käytäviin eurooppalaisiin yrityksiin.

Ulkopuolisina koulutettuina Climate Calc -konsultteina toimivat Akilles Oy ja Taimi Consulting sekä liiton ympäristöasiantuntija Pentti Viluksela (Metropolia Ammattikorkeakoulu).

Climate Calc -laskuriin voi tutustua tarkemmin verkkosivuilla fi.climatecalc.eu. Sivuilta löytyvät myös tiedot sertifoiduista yrityksistä.

Pk-toiminta

Pk-johtokunta kokoontui vuoden 2018 aikana vain kerran. Pk-johtokunnan toimintaa oli jo pidemmän aikaa haitannut jäsenistön hiipuva kiinnostus sen toimintaan. Ehdokkaita pk-johtokunnan jäseniksi oli vaikea löytää eikä siihen valituilta tahtonut löytyä aikaa osallistua kokouksiin. Niinpä pk-johtokunta päätti ehdottaa hallitukselle itsensä lopettamista ja jäsenistön resurssien keskittämistä hallituksen työhön. Tämä johti toivottuun sääntömuutokseen syyskokouksessa, eikä liitolle siis enää valittu uutta pk-johtokuntaa.

Sääntömuutoksen yhteydessä määriteltiin myös pk-jäsen uudelleen. Edellisissä säännöissä pk-jäseniä olivat yritykset, joiden henkilömäärä oli korkeintaan 100. Koska vain kourallinen jäsenyrityksiä ylitti tämän rajan, uudeksi rajaksi päätettiin radikaalisti 20. Samalla otettiin käyttöön uusi jäsenkategoria, mikrojäsenet, jonka henkilöraja on kolme.

Tammikuussa jaeltiin koko jäsenistölle erityisesti pienten työnantajien tarpeisiin suunniteltu *Työnantajan palkanmaksuopas*. Opas sisältää palkan korotusten ja palkkasidonnaisten maksujen lisäksi graafisen alan työehtosopimusten keskeisimmät palkkamääräykset.

Koulutustoiminta

Liiton koulutuksiin on ollut vuosi vuodelta vaikeampaa saada osallistujia. Tehostamalla koulutusyhteistyötä muiden liittojen ja Print&Media-lehden kanssa on saatu hyviä tuloksia ja monia tapahtumia on pystytty toteuttamaan.

Keväällä jatkui jo syksyllä yhdessä Sanoma-lehtien Liiton ja Aikakausmedian kanssa aloitettu EU:n tietosuojaa-asetuksen vaatimuksiin valmentava koulutussarja, jossa kouluttajana toimi Iconics Consulting Oy:n Anna Paimela. Liitto julkaisi myös jäsenilleen tarkoitetut *yleiset osoitetulostuksen tietojenkäsittelyehdot*.

Syksyllä liiton jäsenet pääsivät mukaan Sanomalehtien Liiton toteuttamaan myynti-koulutukseen. Viiden webinaarin sarjassa kouluttajana toimi Bisnestaikurit Oy:n Reijo Mylläri. Marraskuussa *Print&Media*-lehden järjestämän *Myyntiaamun* edullinen jäsenhintaa houkutti mukaan joukon liiton jäseniä.

Liiton jäsenet ovat myös päässeet mukaan Medialiiton työmarkkinaosaston järjestämiin työ-suhdekoulutuksiin.

Alan tilastointi ja toimialaseuranta

Liitto kerää jatkuvasti tilastotietoa toimialan ja mainonnan kehityksestä. Keskeisimmistä tilastotiedoista laaditaan taulukoita ja graafeja sisältävä toimialakatsaus. Tämä kooste on jäsenten käytettävissä liiton verkkosivuilla.

Tilastokeskus julkaisee toimialojen tilinpäätös-tiedot hyvin pitkällä viiveellä; edellisen vuoden ennakkotiedot saadaan yleensä vasta syyskuussa ja vahvistetut tiedot noin vuoden viiveellä. Kuukausittain päivittyvät volyymi- ja liikevaihto-indeksit, konkurssitilasto sekä ulkomaankaupan tilastot.

Tilastokeskuksen, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Tullin julkaisemien tilastojen lisäksi liitto tekee yhteistyötä Balance Consultingin kanssa ja saa

siltä yrityskohtaista, valmiiksi analysoitua taloustietoa.

Lisäksi graafisen alan eurooppalainen kattojärjestö Intergraf kerää ja ylläpitää muun muassa kansainvälisiä paperin kulutus- ja hintatilastoja sekä seuraa posti-maksujen ja arvonlisäverokäytäntöjen kehittymistä eri maissa. Myös nämä tiedot ovat jäsenyritysten käytettävissä.

Print&Media-lehti

Gt:n jäsenlehden *Print&Median* kustantajana toimii Print&Media Publishing Oy. Lehden toimitus työskentelee liiton toimistossa, ja yhteistyö liiton ja lehden kustantajan välillä on tiivistä. Lehden päätoimittajana toimi huhtikuun loppuun saakka liittojohtaja Lasse Krogell ja sen jälkeen Elias Erämaja.

Lehti ilmestyi vuonna 2018 kahdeksan kertaa painettuna ja lehden sähköinen uutiskirje joka perjantai. Lisäksi *Print&Media* julkaisee vuosittain alalle tärkeitä tutkimuksellisia ja tilastollisia sisältöjä, kuten paino-barometrin ja graafisen alan talouskatsauksen.

Print&Media Publishing Oy kustansi vuonna 2018 myös pakkausalalle suunnattua uutissivustoa *packnews.fi* sekä *Teollisuuselektronikan Tuoteuutiset* -lehteä.

Mediatuotteiden lisäksi yhtiö järjestää alan seminaari- ja messutapahtumia. Vuonna 2018 yhtiö järjesti *Talous-aamu*-seminaarin marraskuussa ja oli kumppanina mukana järjestämässä ensimmäisiä *Sign, Print & Pack* -messuja Helsingissä maaliskuussa. Graafiselle alalle suunnattu messutapahtuma onnistui hyvin ja keräsi noin 1850 kävijää. Seuraavan kerran *Sign, Print & Pack* -messut järjestetään Helsingissä maaliskuussa 2020 yhdessä *Pactec*-messujen kanssa.

Print&Media Publishing Oy on sekä Graafinen Teollisuus ry:n että Aikakauslehtien liitto ry:n jäsen.

Kansainvälinen yhteistyö

Intergraf

Alan eurooppalaisten toimiala- ja työnantaja-järjestöjen kattojärjestönä toimii Intergraf (The European Federation for Print and Digital Communication). Sen tehtävänä on edistää ja valvoa alan etuja EU:ssa. Intergrafin jäseniä ovat 19 Euroopan maan toimialajärjestöt.

Intergrafin vuosikokous pidettiin *Print4All*-messujen yhteydessä touko-kesäkuun vaihteessa Milanossa Italiassa. Sääntömääräisten vuosikokousasioiden lisäksi järjestettiin jo vakiintuneeksi tavaksi muodostunut globaali *World Print and Communication Forum* -seminaari. Liittoa kokouksessa edusti Elias Erämaja.

Intergrafin johtajiston kokous järjestettiin syyskuussa alussa Vilnassa, Liettuassa.

Tavarantarkastajat

Keskuskauppakamarin hyväksymistä graafisen alan tavarantarkastajista on akuutti pula. Pitkäaikainen paino-, repro- ja sitomotyön sekä valmistusmateriaalien tavarantarkastajana toiminut faktori Pertti Koskinen jäi eläkkeelle vuoden 2018 aikana eikä hänen korvaajaansa ole toistaiseksi löydetty. Tavarantarkastajina toimivat seuraavat henkilöt:

Paino-, repro- ja sitomotyöt sekä valmistusmateriaalit

–

Graafisen alan koneet

Pekka Laakkonen, diplomi-insinööri, Helsinki
Kai Nieminen, diplomi-insinööri, Nastola

Lisätietoja tavarantarkastajaksi hakeutumisesta ja tavarantarkastajien yhteystietoja löytyy Keskuskauppakamarin verkkosivuilta.

Liiton jäsenistö, hallinto ja talous

Jäsenistö

Graafinen Teollisuus ry:n jäsenmäärä oli kertomusvuoden alussa 165 ja sen päättyessä 161. Jäsenluettelo on toimintakertomuksen lopussa.

Liiton jäseniksi vuonna 2018 liittyivät:

Docus Oy, Espoo
GrafCon Oy, Kirkkonummi
Hurtti-Paino Oy, Ulvila
Latvala-Reilat Oy, Espoo
MK Print Lahti Oy, Lahti
Nitova Oy, Helsinki
Papermark Oy, Hämeenlinna
Ricoh Finland Oy, Espoo
Sappi Finland Operations Oy, Lohja
Scanseri Oy, Helsinki
Tikkurilan Paino Oy, Vantaa
Unigrafia Oy, Helsinki

Seuraavien yritysten jäsenyys liitossa päättyi kertomusvuoden aikana:

Aldus Oy, Lahti
Förlags Ab Sydvästkusten, Turku
J-Paino Hiirikoski Oy, Helsinki
Keski-Suomen Sivu Oy, Jyväskylä
Kirjapaino Koliprint Oy, Helsinki
Lamidoll Oy, Helsinki
Lirokuja Painotalo Oy, Helsinki
Lomakepainatus Oy, Helsinki
Paino- ja vedospalvelu Oy, Helsinki
Painotalo Printmax Oy, Helsinki
Patamäen Print Oy, Tampere
Plari Oy, Salo
S-Paino Oy, Helsinki
Tammersitomo Oy, Ylöjärvi
Vientipaino Oy, Helsinki

Liittokokoukset

Graafinen Teollisuus ry:n ylimääräinen liittokokous pidettiin 24.1.2018 Eteläranta 10:ssä Helsingissä. Liittojohtaja Lasse Krogellin johtama kokous hyväksyi liiton toimintasuunnitelman vuodelle 2018.

Liiton kevätkokous pidettiin 24.5.2018 Eteläranta 10:ssä, Helsingissä. Kokous käsitteli sääntö-määräiset asiat puheenjohtaja Hannu Wahlbomin johdolla.

Liiton syyskokous järjestettiin 13.11.2018 *Media-päivä 2018* -seminaarin yhteydessä Finlandia-talossa Helsingissä. Kokous käsitteli sääntö-muutosesityksen ja sääntömääräiset asiat, ja sen puheenjohtajana toimi jälleen Hannu Wahlbom.

Syyskokous hyväksyi laajahkon sääntö-muutosesityksen. Uudet säännöt määrittelevät entisiä sääntöjä tarkemmin, minkälaiset yritykset voivat olla liiton varsinaisia jäseniä ja minkälaiset yhteistyöjäseniä. Myös liiton pk-jäsenet määriteltiin uudelleen laskemalla maksimihenkilömäärä 100:sta 20:een henkilöön ja ottamalla samalla käyttöön uusi jäsenkategoria, mikrojäsenet, jonka maksimihenkilömäärä on kolme.

Toinen merkittävä sääntömuutos koski pk-johtokuntaa, joka sääntömääräisenä toimielimenä lopetettiin kokonaan. Jatkossa hallitus voi nimittää pk-valiokunnan, jos sellainen koetaan tarpeelliseksi.

Jäsenen kokonaisäänimäärä liittokokouksessa määritellään uusissa säännöissä jäsenmaksun suuruuden mukaan, kun se aikaisemmin määriteltiin hankalammin jäsenmaksun pohjana olevan kokonaispalkkasumman mukaan. Muilta osin

sääntömuutos oli lähinnä kirjoitusasun ajanmukaistamista ja selkeyttämistä.

Hallitus

Vuoden 2017 syyskokouksessa valittiin liiton hallituksen erovuoroisista jäsenistä uudelleen kaksivuotiskaudeksi 2018–2019 Jari Avellan (PunaMusta Oy), toimitusjohtaja Mikko Ilomäki (Kirjapaino Markprint Oy), johtaja Matti Käki (Alma Manu Oy), toimitusjohtaja Osmo Latvala (Latvala-Reilat Oy), toimitusjohtaja Jarkko Saastamoinen (Heidelberg Baltic Finland OÜ) ja toimitusjohtaja Magnus Stenström (Waasa Graphics Oy). Uusiksi jäseniksi vuodeksi 2018 valittiin kirjapainonjohtaja Tuukka Aaltonen (Forssan Kirjapaino Oy), toimitusjohtaja Teemu Pärnänen (Suomenselän Laminointi Oy) sekä tuotannosta ja logistiikasta vastaava johtaja Timo Tassi (Savon Paino Oy).

Kevätkokouksessa valittiin hallituksesta eronneen Jukka Ahokkaan tilalle toimitusjohtaja Sauli Vuorinen (Painotalo Plus Digital Oy) ja Sari Niemen tilalle hallituksen puheenjohtaja Riku Suomalainen (LSB Yhtiö Oy) vuoden 2018 loppuun asti sekä Jarkko Saastamoisen tilalle toimitusjohtaja Janne Tilli (Ricoh Finland Oy) kaksivuotis-kauden 2018–2019 loppuun asti.

Hallitukseen kuului vuonna 2018 lisäksi vuosiksi 2017–2018 valittuna tuotanto- ja hallintojohtaja Miia Lehtinen (Hämeen Kirjapaino Oy).

Hallituksen valitsemana puheenjohtajana toimi vuonna 2018 Jari Avellan. Varapuheenjohtajina toimivat Mikko Ilomäki ja Magnus Stenström. Hallituksen työvaliokuntaan kuuluivat puheenjohtajiston lisäksi Matti Käki ja Miia Lehtinen.

Liiton hallitus piti kertomusvuoden aikana järjestäytymiskokouksen lisäksi kuusi kokousta.

Pk-johtokunta

Vuoden 2017 syyskokouksessa valittiin pk-johtokunnan erovuoroisista jäsenistä uudelleen kaksivuotiskaudeksi 2018–2019 toimitusjohtaja Jorma Kettunen (Vientipaino Oy), toimitusjohtaja Osmo Latvala (Latvala-Reilat Oy), tuotanto- ja hallintojohtaja Miia Lehtinen (Hämeen Kirjapaino Oy), toimitusjohtaja Ilkka Lehtonen (Painoryhmä Oy), toimitusjohtaja Mauri Reinilä (PackageMedia Oy) ja toimitusjohtaja Magnus Stenström (Waasa Graphics Oy). Lisäksi pk-johtokuntaan valittiin uusina jäseninä vuodeksi 2018 yrittäjä Tapani Paasu (Keuruskopio Oy) ja yrittäjä Pasi Puhakka (aDigi Oy).

Lisäksi pk-johtokuntaan kuuluivat kaksivuotiskaudeksi 2017–2018 valittuina toimitusjohtaja Risto Hiirikoski (J-Paino Hiirikoski Oy), toimitusjohtaja Marcus Magnusson (Star-Offset Oy), ja toimitusjohtaja Hannu Wahlbom (Suomen Kalenterit Oy).

Syyskokouksessa hyväksytyn sääntömuutosesityksen yhteydessä liitosta lopetettiin pk-johtokunta.

Hallituksen valitsemana pk-johtokunnan puheenjohtajana vuonna 2018 toimi Magnus Stenström. Pk-johtokunta piti kertomusvuoden aikana yhden kokouksen.

Vaalivaliokunta

Vuoden 2017 kevätkokouksessa vaalivaliokuntaan valittiin toimitusjohtaja Jukka Ahokas (Lehtisepät Oy), toimitusjohtaja Marcus Magnusson (Star-

Offset Oy), toimitusjohtaja Ismo Vuoksio (Savon Paino Oy) ja toimitusjohtaja Hannu Wahlbom (Suomen Kalenterit Oy). Ismo Vuoksio erosi vaali-valiokunnasta kesken toimikauden.

Vuoden 2018 kevätkokouksessa vaali-valiokuntaan valittiin toimitusjohtaja Marcus Magnusson (Star-Offset Oy), toimitusjohtaja Teemu Pärnänen (Suomenselän Laminointi Oy), toimitusjohtaja Sauli Vuorinen (Painotalo Plus Digital Oy) ja toimitusjohtaja Hannu Wahlbom (Suomen Kalenterit Oy).

Tilintarkastaja

Vuosikokouksen valitsemana tilintarkastajana toimi Oy Tuokko Ltd, joka nimittää keskuudesta päävastuullisen tilintarkastajan ja varatilintarkastajan.

Liiton henkilöstö

Graafinen Teollisuus ry:n liittojohtajana toimi 30.4.2018 saakka diplomi-insinööri Lasse Krogell ja sen jälkeen valtiotieteiden maisteri Elias Erämaja. Pk-asiamiehenä on toiminut diplomi-insinööri Annukka Ahopalo.

Edustukset 2018

Stadin ammattiopiston painoviestinnän

neuvottelukunta: pk-asiamies Annukka Ahopalo (Graafinen Teollisuus).

Työturvallisuuskeskus, graafisen teollisuuden työalatoimikunta: 30.4.2018 saakka liittojohtaja Lasse Krogell (Graafinen Teollisuus).

ALVAR-neuvottelukunta: pk-asiamies Annukka Ahopalo (Graafinen Teollisuus).

Säätiöt

Tekniikan museon säätiön valtuuskunta:

kirjapainoneuvos Pekka Salmén.

Media-alan tutkimussäätiön hallitus: toimitusjohtaja Sture Udd (UPC Konsultointi Oy).

Medialiitto

Hallitus: toimitusjohtaja Jari Avellan (PunaMusta Oy) sekä 3.5.2018 alkaen toimitusjohtaja Mikko Ilomäki (Kirjapaino Markprint Oy) ja toimitusjohtaja Tenna Talvi-Pietarila (Suomalainen Lehtipaino Oy).

Työelämävaliokunta: henkilöstöjohtaja Riikka Jaakkola (Gemalto Oy), toimitusjohtaja Kari Juutilainen (Alma Manu Oy) 3.5.2018 saakka, tuotanto- ja hallintojohtaja Miia Lehtinen (Hämeen Kirjapaino Oy) sekä toimitusjohtaja Sauli Vuorinen (Painotalo Plus Digital Oy).

Vaalivaliokunta: johtaja Matti Käki (Alma Manu Oy), toimitusjohtaja Teemu Pärnänen (Suomen-selän Laminointi Oy) ja toimitusjohtaja Tenna Talvi-Pietarila (Suomalainen Lehtipaino Oy).

Johtoryhmä: liittojohtaja Lasse Krogell 30.4.2018 saakka ja sen jälkeen liittojohtaja Elias Erämaja (Graafinen Teollisuus).

Liiton talous

Liiton taloudesta on tehty erillinen tuloslaskelma ja tase, joista on annettu tilintarkastajan lausunto.

Jäsenyrytykset vuoden 2018 päättyessä

Yhteistyöjäsenet

Agfa NV, Suomen sivuliike, Espoo
CGI Suomi Oy, Helsinki
Docus Oy, Espoo
Kodak Oy, Vantaa
Neopost Finland Oy, Helsinki
Ricoh Finland Oy, Espoo
Sappi Finland Operations Oy, Lohja
Stora Enso Oyj, Helsinki
UPM Sales Oy, Helsinki
Xerox Oy, Espoo

Jäsenet

aDigi Oy, Helsinki
Aikamedia Oy, Keuruu
A.J. Mattilan Kirjapaino Oy, Kempele
Aleksi-paino Oy, Helsinki
Allone Print Oy, Ulvila
Alma Manu Oy, Tampere
A & R Carton Oy, Inkeroinen
Auraprint Oy, Turku

Botnia Print Oy Ab, Kokkola
DigiHessu Oy, Espoo
DM Print Oy, Jyväskylä
Dokument-Tarra Oy, Joensuu
Edita Prima Oy, Helsinki
Er-Pakkaus Oy, Hylllykallio
Erweko Oy, Oulu
Eteenpäin Oy, Kotka
Eura Print Oy, Eura
Finn-Korkki Oy, Hämeenlinna
Flexolahti Oy, Lahti
Forsberg Printed Communication Oy Ab, Pietarsaari
Forssan Kirjapaino Oy, Forssa
Gemalto Oy, Vantaa
GrafCon Oy, Kirkkonummi
Grafitrio Oy, Helsinki
Haipeli Oy, Oulu
Heidelberg Baltic Finland OÜ, sivuliike Suomessa, Vantaa
Helprint Oy, Mikkeli
Hokkipaino Oy, Salo

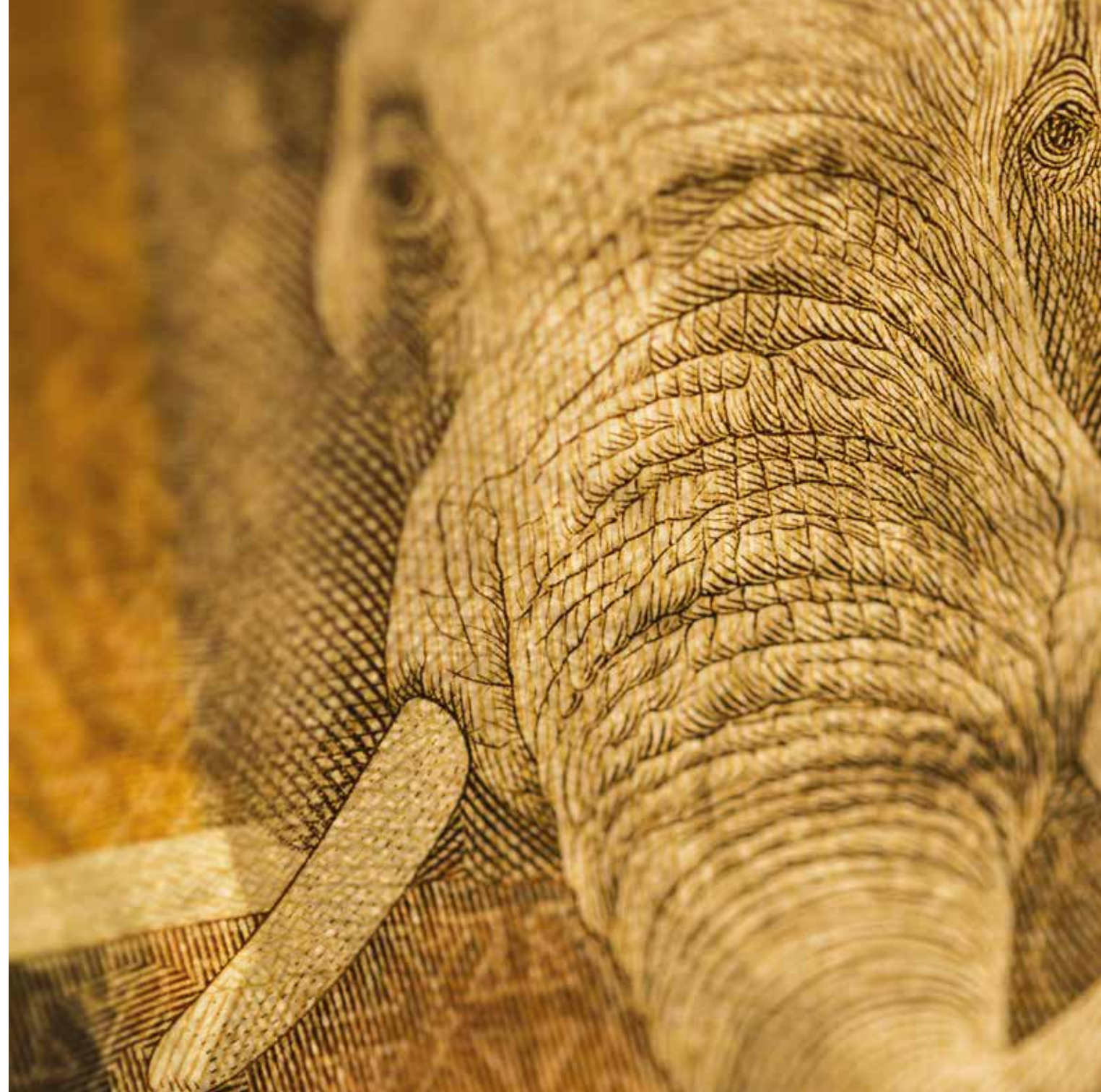
Hostmann-Steinberg Suomi Oy, Helsinki
HSS Media Ab, Vaasa
Hurtti-Paino Oy, Ulvila
Hämeen Kirjapaino Oy, Tampere
Hämeen Lehtipaino Oy, Hämeenlinna
Hämeen Sanomat Oy, Hämeenlinna
Hämeenlinnan Offset-Kolmio Paino Oy,
Hämeenlinna
Ifolor Oy, Kerava
Ilkka-Yhtymä Oyj, Seinäjoki
Ilves-Paino Oy, Hämeenlinna
I-Mediat Oy, Seinäjoki
I-print Oy, Seinäjoki
Jaakkoo-Taara Oy, Turku
Joutsen Paino Oy, Lappeenranta
JyriS Oy, Vantaa
Kaakon Viestintä Oy, Mikkeli
Kajaanin Offsetpaino Oy, Kajaani
Kaleva Oy, Oulu
Kaleva365 Oy, Oulu
KBA Finland Oy, Sipoo
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oyj, Kokkola
Keskisuomalainen Oyj, Jyväskylä
Keski-Suomen Painotuote Oy, Äänekoski
Keuruskopio Oy, Keuruu
Kiriprintti Oy, Helsinki
Kirjapaino Antti Välikangas Oy, Kokkola
Kirjapaino Arsmat Oy, Kuopio
Kirjapaino Hermes Oy, Tampere
Kirjapaino Markprint Oy, Lahti
Kirjapaino Ässä Oy, Vaajakoski
Kirjapaino Öhrling Oy, Tampere
KM-Paperi Oy, Helsinki

Kuva-Pirkka Oy, Tampere
Lalli Oy, Pori
Lapua-Säätiö, Lapua
Latvala-Reilat Oy, Espoo
Lehtisepät Oy, Jyväskylä
Libris Oy, Helsinki
Loiston Oy Ab, Helsinki
LSB Yhtiö Oy, Helsinki
Länsi-Pohjan Kirjapaino Oy, Kemi
manroland Nordic Finland Oy, Vantaa
Mariehamns Tryckeri Ab, Maarianhamina
Marva Media Oy, Rauma
Merkopaino Oy, Helsinki
MK Print Lahti Oy, Lahti
M&P Paino Oy, Lahti
Next Print Oy, Helsinki
Nitova Oy, Helsinki
Oy Nord Print Ab, Helsinki
Nordic Label Oy Ab, Helsinki
Nordic Morning Group Oyj, Helsinki
Offset Ulonen Oy, Tampere
Offsetpaino L. Tuovinen Ky, Kuopio
Offsetpaino Westman Oy, Kotka
Oriveden Sanomalehti Osakeyhtiö, Orivesi
Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu
PackageMedia Oy, Inkeroinen
Paino Tarkat Oy, Pori
Painojussit Oy, Kerava
Paino-Kaarina Oy, Kaarina
Painokaksikko Oy, Helsinki
Painokiila Oy, Nummela
Painonet Oy, Helsinki
Painopirtti Oy, Helsinki

Painoryhmä Oy, Helsinki
Painotalo Plus Digital Oy, Lahti
Painotalo Seiska Oy, Iisalmi
Oy Painotalo tt-urex Ab, Porvoo
Painotalo Varteva Oy, Vaasa
Painotupa Oy, Oulu
Paintek Pihlajamäki Oy, Helsinki
Paletti Oy, Hämeenlinna
Papermark Oy, Hämeenlinna
Papyrus Finland Oy, Vantaa
Pekan Offset Oy, Helsinki
PK-paino Oy, Tampere
Pogostan Sanomat Oy, Ilomantsi
Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj, Joensuu
Pohjolan Palvelut Oy, Oulu
Print&Media Publishing Oy, Helsinki
Printmark Oy, Porvoo
PunaMusta Oy, Joensuu
Pyhäjärven Sanomat Oy, Pyhäsalmi
Pyhäjärvisseudun Paikallislehti Oy, Eura
Päijät-Paino Oy, Lahti
Rannikon Laatupaino Oy, Vihanti
Rauman Offsetpaino Oy, Rauma
Rovaniemen Painatuskeskus Oy, Rovaniemi
Sanomalehti Karjalainen Oy, Joensuu
Savilahden Kirjapaino Ky, Mikkeli
Savion Kirjapaino Oy, Kerava
Savon Paino Oy, Varkaus
Scanseri Oy, Helsinki
SidontaPlus Oy, Helsinki
Oy Silverprint Ab, Sipoo
SL-Mediat Oy, Tampere
St Michel Print Oy, Mikkeli
Starcke Oy, Eura

Star-Offset Oy, Helsinki
Suomalainen Lehtipaino Oy, Kajaani
Suomen Kalenterit Oy, Helsinki
Suomen Kehyspaino Oy, Nummela
Suomenselän Laminointi Oy, Keuruu
Suomi Print Oy, Tampere
Sälekärin Kirjapaino Oy, Somero
T. Nieminen Oy, Piispanristi
T.A. Sahalan Kirjapaino Oy, Helsinki
Taittopalvelu Yliveto Oy, Jyväskylä
Teroteam Oy, Mikkeli
Tikkurilan Paino Oy, Vantaa
TNprint Oy, Helsinki
T-Print Ky, Hyvinkää
Trinket Oy, Helsinki
Unigrafia Oy, Helsinki
UPC Konsultointi Oy, Vaasa
Uutisposti Ky, Imatra
Viestipaino Oy, Tampere
Vuoliainen Oy, Riihimäki
Waasa Graphics Oy, Vaasa
WRH Global Nordic Oy, Helsinki
Xeikon Nordic Oy, Tukholma

Ulkoasu: Annukka Ahopalo
Kuvat: Shutterstock
Painopaikka: Kiriprintti Oy

Eteläranta 10, 00130 Helsinki
Elias Erämaja, 040 747 1854, elias.eramaja@medialiitto.fi
Annukka Ahopalo, 040 503 1161, annukka.ahopalo@graafinenteollisuus.fi
www.graafinenteollisuus.fi